MIKC Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola “Saules skola”

Latviešu valoda un literatūra

Diagnosticējošais darbs latviešu valodā un literatūrā 1.kursam

Metodiskā izstrādne

Izstrādnes autors: **Inguna Velika**

Daugavpils
2023

ANOTĀCIJA

VĀRDS UZVĀRDS Inguna Velika

METODISKĀS IZSTRĀDNES NOSAUKUMS Diagnosticējošais darbs latviešu valodā un literatūrā 1.kursam

Sasniedzamais rezultāts: Pārbaudīt un veikt skolēnu pamatskolas sagatavošanas līmeni latviešu valodā un literatūrā, lai veiktu nepieciešamās korekcijas turpmākajā mācību darba plānošanā

Mērķauditorija (programmas nosaukums, kurss vai pedagogi): 1.kursa studenti

Metodiskās izstrādnes praktiskais pielietojums: diagnostisko darbu skolēni veic 2 mācību stundu laikā, tajā iegūtie rezultāti tiek analizēti, lai veiksmīgi turpinātu mācību darbu vidusskolas posmā. Par darbu skolēni iegūst procentu vērtējumu.

Uzskates un citi mācību līdzekļi: darba lapas

Metodiskās izstrādnes aktualitāte/novitāte: Izstrādnes aktualitāti noteicošais faktors ir skolēnu atšķirīgais zināšanu līmenis, ko nosaka pamatizglītības iegūšana dažādos Latvijas reģionos un latviešu valodas lietojuma īpatnības noteiktā sociālajā vidē. Diagnostiskais darbs palīdzēs noteikt prioritātes, paredzēt iespējamos sarežģījumus un to risinājumus, ieskicēt apgūstamās vielas diferenciāciju un individuālo pieeju turpmākajā mācību procesā.

SATURS

IEVADS……..4

1. TEKSTPRATĪBA.....…….....5

2. MORFOLOĢIJAS
PAMATJĒDZIENI ...…….....….....7

3.SINTAKSES PAMATJĒDZIENI 8

4.TEKSTVEIDE 9

SECINĀJUMI……...10

LITERATŪRAS SARAKSTS……...11

PIELIKUMI

Ievads

Vidusskolas posmā nepieciešams vispārināt un padziļināt pamatizglītībā iegūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtības un tikumus (..)skolēns prasmīgi lieto valodas kā domāšanas līdzekli izziņā, tajā skaitā dažādu mācību jomu apguvē un pašizziņā, sazinās atbilstoši situācijai formālās un neformālās valodas situācijās, prasmīgi izvērtē dažādus informācijas avotus, izvēlas sev nepieciešamos faktus, formulē savu attieksmi, skaidri izsaka un pamato savus argumentus gan latviešu valodā, gan svešvalodā, pārliecinoši izmanto visas sev zināmās valodas starpkultūru saziņā; [2]. Lai īstenotu iepriekš minēto, sākot mācības vidusskolas posmā nepieciešams zināt, kā skolēns ir apguvis pamatskolas posmā mācīto vielu, tāpēc nepieciešama diagnosticēšana.

Diagnosticēšana- fakta noteikšana, konstatēšana pēc kādām pazīmēm. [6]

Diagnosticējošo vērtēšanu īsteno pedagogs, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un plānotu turpmāko mācīšanās procesu. [2]

Diagnosticējošie darbi neaptver visu mācību saturu un visus mācību priekšmetus, taču to mērķis ir nodrošināt informāciju par būtisku, līdz šim mazāk ierastu mācību satura daļu, lai palīdzētu skolotājiem mērķtiecīgāk plānot mācību procesu konkrētajiem skolēniem.[4]

Diagnosticējošo darbu analīze ir nozīmīga, jo mācību priekšmetu un kursu programmu, mācību līdzekļu izvēle, metodes, ar kādām skolotājs strādā, – ir katra skolotāja brīva izvēle. Balstoties savā profesionālajā kompetencē, skolotājs, redzot savus skolēnus, viņu prasmes, pieņem lēmumus – veidot savu programmu vai mācīt pēc parauga. [4]

Lai sniegtu labāko atbalstu tieši saviem skolēniem, skolotājs var pats plānot mācību satura apguves secību, brīvi izvēlēties mācību metodes, saviem skolēniem atbilstošus piemērus, mācību līdzekļus. Tāpat kā līdz šim tikai pamatizglītības standarts un vispārējās vidējās izglītības standarts, tajos iekļautie sasniedzamie rezultāti skolēnam triju gadu posmā (3., 6., 9. un 12. klases noslēgumā), kā arī valsts pārbaudes darbi skolotājam ir obligāti[4]

Diagnosticējošie darbi ir vēl viens veids kopējā mācību satura materiālu klāstā, kā skolotājam precīzāk ieraudzīt un pārliecināties par standartā iekļauto sasniedzamo rezultātu apguvi un iegūt svarīgu informāciju par nozīmīgu, līdz šim mazāk akcentētu prasmju un izpratnes apguvi, lai labāk atbalstītu skolēnus mācībās. [4]

Turklāt Latvijas Republikas izglītības standarts nosaka, ka diagnosticējošā vērtēšana ir informācijas iegūšana, lai spriestu par skolēna sniegumu vai sasniegto rezultātu, lai izvērtētu skolēna mācīšanās stiprās un vājās puses un noskaidrotu nepieciešamo atbalstu. [2]

Metodiskās izstrādnes teksta daļā tiek aplūkota 4 pamatprasmju, kuras iekļautas diagnosticējošajā darbā, aktualitāte. Pielikumā ir pievienots darba paraugs un 2. daļas vērtēšanas kritēriju tabula pēc VISC.

I nodaļa
Tekstpratība

Par vienu no svarīgākajām pamatprasmēm valodas mācīšanas kontekstā mūsdienās uzskata teksta izpratni, t.i., darbu ar tekstu.

Tekstuālā apstrāde nozīmē teksta galveno domu, ideju un tieši vai netieši izteiktu niansu noteikšanu, padziļinātu izpratni, kritisku novērtēšanu un interpretēšanu dažādos diskursos, sociālos un kultūras kontekstos. Tekstuālais atdevums paredz iegūtās informācijas, ideju un pārdomu mērķtiecīgu iesaistīšanu jaunu mutvārdu, rakstveida vai multimodālu tekstu izveidē (runāšanu, rakstīšanu, ilustrēšanu) un to lietošanu atšķirīgiem mērķiem un vajadzībām.

Līdz pat 20. gs. vidum termins "tekstpratība" apzīmēja cilvēka spēju lasīt un rakstīt, un šīs prasmes galvenokārt bija saistītas ar vienas valodas standarta (literārās valodas) normu pārzināšanu un lietojumu praksē – rokrakstā un drukātos tekstos. (..)

20. gs. 80.–90. gados izstrādātās pedagoģijas un kultūras teorijas ar sociālā komponenta izcēlumu, no vienas puses, un zemais lasītprasmes un rakstītprasmes līmenis daudzviet pasaulē un tā negatīvā ietekme uz valstu ekonomisko attīstību, no otras puses, rosināja pētniekus pievērst pastiprinātu uzmanību tekstpratības izpētei un mācīšanas metodikas izstrādei un pedagogus – šīs metodikas aprobācijai. Šo desmitgažu pētījumos vairākkārt ir izcelta korelācija starp sabiedrības tekstpratību un iedzīvotāju sociālo labbūtību. Piemēram, filozofs un kritiskās pedagoģijas aizsācējs Paulo Freire (*Paulo Reglus Neves Freire*) tekstpratību skaidrojis kā vārdu un pasaules lasīšanu, izceļot šī procesa sociālās, analītiskās un kritiskās dimensijas. Viņaprāt, tekstpratība ļauj novērst ne tikai analfabētisma, bet arī sociālās nevienlīdzības un apspiestības izplatību pasaulē.

20. un 21. gs. mija bija ļoti aktīvs laiks tekstpratības pētniecībā, un veiktie pētījumi rāda vairākas tendences.

Zinātniskajā literatūrā ir notikusi terminu maiņa, daudzos gadījumos aizstājot iepriekš plaši lietotos jēdzienus "lasīšana" un/vai "rakstīšana" ar terminu "tekstpratība". Pārmaiņas tiek pamatotas ar vēlmi izcelt tekstu kā kompleksu fenomenu, ko cilvēki rada, uztver un patērē ik dienu dažādās dzīves situācijās un saziņas kontekstos, pilnveidojoties un funkcionējot sabiedrībā. Tekstpratība tādējādi iekļauj lasīšanas/rakstīšanas procesu sociālos aspektus, jo īpaši autora un lasītāja sociālo identitāti, pieredzi, ieradumus, vērtības, pārliecību u. tml. būtiskus tekstu uztveres un izveides faktorus. [1]

2020. gadā Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO) dalībvalstis ir apstiprinājušas jauniešu un pieaugušo tekstpratības stratēģiju periodam no 2020. gada līdz 2025. gadam. Šajā dokumentā tekstpratība ir raksturota kā sevišķi būtisks cilvēktiesību komponents (tiesības uz izglītību, tiesības uz informāciju, tiesības uz darbu). Vairāk nekā iepriekšējos UNESCO dokumentos tekstpratība tiek skatīta pilsoniskās atbildības (valsts un pasaules līmenī) un specifisku darba prasmju kontekstā, tādējādi tekstpratības mācīšanos un attīstīšanu uztverot kā nepārejošu mācību procesu mūža garumā. Tās iekļaušana formālajā un neformālajā izglītībā ir

arī viens no veidiem, kā palīdzēt mazāk aizsargātajām sociālajām grupām (t. sk. imigrantiem) iesaistīties aktīvā sabiedriskajā dzīvē (darba tirgū, kultūrā, politikā).

Termins "tekstpratība" teorētiskajā literatūrā, kas publicēta angļu valodā, tiek lietots kā sinonīms tādiem terminiem kā "kompetence", "meistarība" un "lietpratība", raksturojot prasmi būt funkcionālam noteiktā jomā vai situācijā. Ir nostiprinājušies tādi vārdu savienojumi kā "digitālā lietpratība" (*digital literacy*), "vizuālā lietpratība" (*visual literacy*), "informācijas lietpratība" (*information literacy*), "mediju lietpratība" (*media literacy*), "emociju lietpratība" (*emotion literacy*) un tamlīdzīgi. Visos gadījumos runa ir par lietpratību mērķtiecīgi un kritiski izvēlēties atbilstošus tekstu uztveres, veidošanas, apstrādes un lietošanas paņēmienus un līdzekļus, lai uzkrātu zināšanas, sazinātos un veidotu nozīmes dažādās saziņas situācijās. [1]

II nodaļa
Morfoloģijas pamatjēdzieni

Morfoloģijas zināšanas veicina gramatiski pareizu vārdu formu veidošanu, kā arī ir viens no svarīgākajiem vērtēšanas aspektiem gan ikdienas uzdevumu pildīšanā, gan pārbaudes darbos, gan eksāmenā, tāpēc savlaicīga morfoloģijas zināšanu diagnostika ļauj apzināt skolēnu zināšanu līmeni, kā arī ieskicē problēmas, kuru risinājumi nepieciešami vidusskolas posmā, lai uzlabotu zināšanu līmeni.

Aristotelis gramatikas parādību pētīšanu cieši saistīja ar loģiku, vārdu dalīšanu vārdu šķirās balstot uz loģikas principiem [5]

Morfoloģija ir gramatikas daļa, kura aplūko:

- vārda struktūru jeb vārda morfēmisko sastāvu (piem., *gald-niec-īb-a*),
- vārda formu veidošanu un to paradigmas (piem., *galdniecība, -as, -ai, -u, ar -u, -ā*),
- ar vārda gramatiskajām formām izteiktās gramatiskās attieksmes un nozīmes, pētot gramatiskās kategorijas un vārdšķiras kopumā.

Morfoloģijā parasti iekļauj arī vārddarināšanu.

Morfoloģijas pamatvienība ir **vārds** tā formu daudzveidībā.

Morfoloģijā vārdam ir divas nozīmes:

- vārds ir pamatforma – piem., lietvārds, īpašības vārds, skaitļa vārds, vietniekvārds vienskaitļa nominatīvā, darbības vārds – nenoteiksmē;
- vārds plašākā nozīmē ir pamatforma ar visām iespējamajām gramatiskajām formām. [7]

Jāpiebilst, ka jaunizveidotajā mācību saturā saglabāta visu nozīmīgāko gramatikas likumu apguve, pievēršot uzmanību to jēgas apzināšanai. [4]

III nodaļa
Sintakses pamatjēdzieni

Sintakse ir gramatikas nozare, kas pētī vārdu savienojumu, teikumu, teksta gramatisko struktūru. Vārdu savienojumu, teikumu, teksta gramatiskā struktūra. [6] Sintakses pamatjēdzienu un pamatprasmes tiek apgūtas jau pamatskolas posmā. Šo zināšanu diagnosticēšana ļaus apzināt skolēnu zināšanu līmeni, lai varētu veiksmīgi plānot turpmāko mācību procesu, ievērojot tā diferenciāciju un veicinot pašvadītas mācīšanās procesus, tāpēc ir svarīgi iekļaut diagnostikas darbā šāda veida uzdevumus.

Piemēram skola2030 interneta vietnē vidusskolēnam adresētā informācija par apgūstamo vielu skan šādi:

‘’Temata apguves beigās tu

● pratīsi saskatīt tekstā un analizēt dažādas sintaktiskās struktūras;

● pilnveidosi pieturzīmju lietošanas prasmes;

● izmantosi dažādas uzbūves un sarežģītības sintaktiskās struktūras, spēsi tās variēt dažādu žanru tekstos.

Lai to sasniegtu, stundās tu

● salīdzināsi sintaktiskās konstrukcijas dažādu jomu tekstos;

● izstrādāsi un lietosi sev noderīgas stratēģijas (paņēmienus), lai izprastu un iegaumētu sarežģītākos pieturzīmju lietošanas gadījumus;

● klasificēsi dažādu konstrukciju teikumus pēc uzbūves pazīmēm;

● salīdzināsi un saskatīsi kopīgo, līdzīgo un atšķirīgo sintaktiskajās attieksmēs starp salikta teikuma daļām;

● analizēsi tekstos pieturzīmju funkcijas, kā arī veidosi savus tekstus, ievērojot interpunkcijas normas;

● veidosi noteikta žanra vai stila tekstus, izmantojot atbilstošas sintaktiskās konstrukcijas.’’ [4]

Tas liecina par sintakses zināšanu papildināšanas faktu vidusskolas posmā.

IV
Tekstveide

Vēl viens valodas apguves līmeņa rādītājs ir teksteveide. Tā dažos avotos tiek aplūkota tekstpratības ietvaros, tomēr gan diagnostikas, gan valsts pārbaudes darbu vērtēšanas sistēmā tiek nošķirta. Tā ir svarīga prasme, kas nepieciešama modernajam cilvēkam, lai veiksmīgi funkcionētu mūsdienu sabiedrībā.

Tekstveide ir saistīta teksta veidošana atbilstoši autora komunikatīvajam nolūkam un funkcionālā stila un runas žanra prasībām. [6]

Tekstveides uzdevums ir noskaidrot, kā teksts iegūst savu formu un saturu (tekstualitāti) un kā tekstu uzrakstīt atbilstoši tekstualitātes nosacījumiem. Teksta veidošanas gaitā jāpievērš uzmanība tādiem jautājumiem kā satura un formas vienotība, satura atbilstība tematam, teksta piemērotība noteiktam valodas (runas) stilam, atbilstība pareizrunas vai pareizrakstības normām, teksta plānveidīgums, kompozīcija, veselums un pabeigtība. Tā kā mūsdienu profesijas arvien vairāk ir saistītas ar tādu vai citādu tekstu rakstīšanu, sēdēšana datora ekrāna priekšā un lūkošanās tukšumā, kas jāpiepilda ar tekstu, ir kļuvusi par daudzu garīgā vai mazāk garīga darba strādnieku ikdienu, nemaz nerunājot par tiem, kuri turpina mācīties kādu jaunu amatu. [8]

Secinājumi

1. Tekstpratība ir viena no aktuālākajām pamatprasmēm ne tikai darba tirgū, bet arī cilvēka sociālajā dzīvē, tāpēc tās apguve ir aktuāla ne tikai pamatskolā, bet arī vidusskolas posmā. Lai prasmes tiktu veiksmīgi pilnveidotas 1.-3.kursā, jāapzina, kā tās skolēni apguvuši, tādējādi izvirzot mērķus un uzdevumus turpmākam mācību procesam.

2. Morfoloģijas pamatjēdzieni tiek apgūti jau sākumskolā, zināšanas tiek paplašinātas un nostiprinātas pamatskolas posmā, tāpēc, sākot mācības vidējās izglītības posmā, izglītojamiem tie būtu jāpārzina, tomēr līdzšinējā pieredze liecina, ka zināšanu līmenis ir atšķirīgs dažādu skolu beidzējiem, tāpēc tas ir jāapzina, lai varētu plānot un diferencēt mācību procesu.

3. Arī sintakses pamatjēdzienu pārzināšana ir veiksmīgas tekstveides pamats. Lai veiksmīgi turpinātu darbu latviešu valodas stundās un pārbaudījumos, ir jādiagnosticē tas zināšanu līmenis, kurš skolēniem ir pašlaik. Tas nodrošinās veiksmīgāku tālāko mācību darbu.

4. Tekstveide vienmēr ir bijis viens no svarīgākajiem skolēna zināšanu vērtēšanas rādītājiem. Veidojot tekstu, skolēns atklāj ne tikai savas morfoloģijas un sintakses iemaņas, bet arī zināšanas par stilistiku teksta struktūru, kā arī mūsdienu kultūras pasaules redzējumu.

5. Diagnosticējošajā darbā iekļauta 4 prasmju pārbaude. Tā varētu būt plašāka un apjomīgāka, tomēr ierobežoti laika resursi liek izvēlēties svarīgākos aspektus, lai iegūtu informāciju par skolēnu zināšanām un prasmēm, kas ir svarīgs turpmākā darba stūrakmens.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Elektroniskie resursi:

1.https://enciklopedija.lv/skirklis/132418-tekstprat%C4%ABba

2.https://likumi.lv/ta/id/309597

3.https://satori.lv/article/kultura-ir-gadibas-forma-jauno-kuratoru-saruna
4.https://www.skola2030.lv/
5.https://termini.gov.lv/komisija/gramatikas-kategoriju-loma-terminu-sistemas-veidosana
6.https://tezaurs.lv/diagnostika
7.http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/morfol/Morf.htm
8.http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/FCFA8C01-97C8-1165-746B-37CD7D65287C
9.https://www.visc.gov.lv/lv/media/21000/download?attachment

Pielikumi

1.pielikums. Diagnosticējošā darba paraugs

_____ _____

(vārds, uzvārds) (specialitāte)

Diagnosticējošais darbs latviešu valodā un literatūrā 1.kursam

1.daļa

1.Izlasi tekstu! Ar to būs saistīti visi turpmākie uzdevumi šajā daļā (tekstā drīkst veikt piezīmes, pasvītrot vārdus - tas netiks vērtēts). [3]

Šī gada aprīlī pieci Latvijas pusaudži devās uz Norvēģiju, kur kopā ar pieciem norvēģu pusaudžiem piedalījās Tronheimas ievērojamākā mākslas notikuma – Starptautiskā mākslas festivāla "Bastard" – veidošanā. 2022. gada sākumā Latvijas Jaunā teātra institūts sadarbībā ar Norvēģijas "Rosendal Teater" uzsāka jauno kuratoru mācību projektu ar mērķi nodrošināt redzamību un rīcībspēju pusaudžiem, kuriem parasti šādas iespējas netiek dotas, kaut arī sabiedrības nākotnei nozīmīgie lēmumi un kultūras attīstība vistiešākā mērā ietekmēs viņu dzīvi. Vairāk nekā gadu ilgās kuratoru mācību programmas "Apvērsums" laikā 14–18 gadus vecie jaunieši ir kūrējuši divus skatuves mākslas festivālus, tostarp daļu no Starptautiskā teātra festivāla "Homo Novus", kaut vai uz dažām dienām pilnvērtīgi piedaloties pilsētas kultūras dzīves organizēšanā saskaņā ar savu pieredzi un noteikumiem.

Karu Treij: Šīgada festivāls ir veltīts atslābšanas tēmai (*relax*). Arī šobrīd mēs atrodamies "atpūtas telpā" (*relaxed space*), ko esam iekārtojuši "Rosendal" teātrī. Mums un teātra komandai bija svarīgi pielikt punktu pārstrādāšanās kultūrai (*grind culture*) un padarīt festivālu pēc iespējas pieejamāku un mājīgāku. Protams, arī mūsu festivālā notiek dažādi saviesīgi pasākumi un ballītes, bet mums bija svarīgi parūpēties par to, lai visi apmeklētāji te justos komfortabli. Telpas esam iekārtojuši un izplānojuši tā, lai cilvēki pēc iespējas mazāk justu trauksmi, un tiem, kam ir nosliece uz trauksmainību, būtu iespēja atpūsties no festivāla kņadas šajā klusajā telpā. Pirms izrādes ikviens var sev paņemt arī kādu no speciāli sagatavotajiem antistresa sīkrīkiem (*fidgets*). (..)mēs gribējām, lai festivāls noritētu rāmi un neuztraucoši. (..) Man patīk, ka "Bastard" teātra festivālā varējām parūpēties par šīm it kā sīkajām, it kā nesvarīgajām detaļām – piemēram, programmiņās iekļaut visus brīdinājumus par *trigeriem*. Gribas cerēt, ka turpmākie festivāli saglabās šīs iestrādnes… Man liekas, ka līdz šim festivālos ir valdījis liels snobisms, radot priekšstatu, ka tie paredzēti tikai elitei un izglītotajiem. Mēs uzskatām, ka festivāli domāti visiem neatkarīgi no ķermeņa spējām vai ierobežojumiem, dzīves apstākļiem, izcelsmes vai izglītības.(..)

Annija: Man šķiet, ka esmu labāk iemācījusies novilkt personīgās robežas – es tagad zinu, kur tās ir. Es zinu, ko gribu un ko negribu darīt. Man tagad ir arī lielāka pārliecība par savām idejām, viedokli un radošajām spējām.

Nikolajs: Piekrītu, es sapratu, kā komunicēt ar citiem cilvēkiem mākslinieku kopienā, vairāk uzticos tam, ko domāju. Man tagad ir pieredze, kā strādāt starptautiski, un esmu daudz vairāk uzzinājis par laikmetīgo mākslu, ar ko pirms šī projekta man nebija daudz iespēju iepazīties.

Annija: Es uzzināju to, kādā mērā kultūras var atšķirties. Iepriekš man šķita, ka norvēģi ir ļoti stingri pret sevi, bet izrādās, ka latvieši ir vēl striktāki. Rīgā cilvēki ir noslēgtāki. Manuprāt, norvēģi ir kautrīgi, savukārt latvieši kaut kādā ziņā saspringtāki. Norvēģi mēdz būt kūtri, negrib sevi apgrūtināt, bet latvieši visam pieiet ar lielu pienākuma apziņu – mums noteikti ir jāizdara tas un tas, un tas.

Ikars: Man ļoti svarīgi gan šajā, gan iepriekšējā festivālā bija redzēt, ka cilvēki to apmeklē. Redzēt, kā strādā producentu komanda, mākslinieki un visi pārējie, lai nonāktu pie rezultāta. Redzēt, ka atnāk scenogrāfs un novērtē, kā viss salicies kopā. Šī ir bijusi lieliska mācīšanās – iespēja uzzināt, kā darbojas liela mēroga pasākuma iekšējie mehānismi.

Alberts: Mums kā jauniem cilvēkiem, kas vēl tikai domā, ar ko nodarboties dzīvē, šī pieredze ir palīdzējusi apzināties, kādas īsti ir mūsu spējas un ko vēl vajadzētu attīstīt. Bet es domāju, ka galvenā lieta, ko esmu iemācījies – ka reizēm tev vienkārši ir jādara pašam, jo nav neviena cita, kas to darīs. Pašam ir jāuzņemas atbildība, jāzvana, jārīkojas.

(Kultūra ir gādības forma. Jauno kuratoru saruna/satori.lv/15.06.2023)

1.uzdevums. Uzraksti, par ko ir teksts! (1 salikts teikums) (2p.)

_____
_____
_____

2.uzdevums. Izraksti 2 faktus, kuri liecina, ka nometnē tika aplūkotas aktuālas problēmas! (4p.) (Fakts – precīza, kodolīga informācija par kādu pazīmi vai notikumu)

1.

_____
_____

2.

_____
_____

3. uzdevums. No teksta izraksti! (10p.)

1. Lietvārdu	
2. Īpašvārdu	
3. Īpašības vārdu	
4.Vietniekvārdu	
5.Pakārtojuma saikli	
6.Divdabja teicienu	
7.Vienlīdzīgus teikuma locekļus	
8.Palīgteikumu	
9.Iespraudumu	
10.Saliktu sakārtotu teikumu	

2.daļa

Uzdevums. Uzraksti pārspriedumu! 250-300 vārdu (46 p.)

Tēma: "...šī pieredze ir palīdzējusi apzināties, kādas īsti ir mūsu spējas un ko vēl vajadzētu attīstīt." (Alberts)

Uzmetums.

Vērtējums _____

2.pielikums. Tekstveides daļas vērtēšanas kritēriji [9]

4. Teksta apjoms	–	**1 punkts** Teksts daļēji atbilst prasītajam apjomam – (151-250) *Kļūdu skaitu reizina ar 2.	**2 punkti** Teksts atbilst prasītajam apjomam. *Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.	–
5. Teksta stilistika	**1 punkts** Teksta stils nav ievērots; izteiksmes līdzekļi haotiski.	**2 punkti** Teksta stils ievērots daļēji; izteiksmes līdzekļi ir stilistiski atbilstoši, to izvēlē nav vērojams mērķtiecīgs nolūks.	**3 punkti** Teksta stils ir ievērots; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi izvēlēti, stilistiski iederīgi.	**4 punkti** Teksts stils ir pārdomāts; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi, stilistiski iederīgi un iedarbīgi.
6. Individualitāte, radošums	**1 punkts** Teksts ir šablonisks, frāžains, trafarets, bezpersonisks.	**2 punkti** Tekstā ir vērojamas individualitātes un/ vai radošuma izpausmes.	**3 punkti** Tekstā izpaužas autora individualitāte un/ vai radošums.	**4 punkti** Tekstā meistarīgi izpaužas autora individualitāte un/ vai radošums.
7. Vārdu krājums**	**1 punkts** Vārdu krājums vienveidīgs, tas apgrūtina teksta uztveri. 6 – 10 kļūdas*.	**2 punkti** Vārdu krājums ir pietiekams, ir vērojamas atkāpes no valodas stila, tas neapgrūtina teksta uztveri. 3 – 5kļūdas.	**3 punkti** Vārdu krājums ir pārdomāts, funkcionāli un semantiski precīzs. 1 -2 kļūdas.	**4 punkti** Vārdu krājums ir pārdomāts, daudzveidīgs, funkcionāli un semantiski precīzs *(individuālā valodas stila pazīmes)*. Nav kļūdu.
8. Gramatikas normas**	**1 punkts** 6 -10 kļūdas*.	**2 punkti** 3–5 kļūdas.	**3 punkti** 1–2 kļūdas.	**4 punkti** Ievērotas vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas, daļu attieksmes nosacījumi. Nav kļūdu.
9. Ortogrāfijas normas**	**1 punkts** 6 -10 kļūdas*.	**2 punkti** 3–5 kļūdas.	**3 punkti** 1–2 kļūdas.	**4 punkti** Nav kļūdu.

Vērtēšanas kritērijs	**Snieguma apraksts, līmenis, punkti**			
	I	**II**	**III**	**IV**
1. Temata atklāsme	**1-2 punkti** Temats atklāts virspusīgi, vērojama novirze no temata; temata aktualitāte un problēma pieminēta vispārīgi, frāžaini.	**3-4 punkti** Temats ir daļēji atklāts – tas ir sašaurināts vai paplašināts; temata aktualitāte un problēma ir nosaukta, trūkst loģiska pamatojuma un personiskā vērtējuma.	**5-6 punkti** Temats ir izprasts un pietiekami izvērsts; temata aktualitāte un problēma ir loģiski pamatota; ir patstāvīgi spriedumi, kas ietver personisko vērtējumu.	**7-8 punkti** Temats ir izprasts un oriģināli izvērsts; temata aktualitāte un problēma ir skaidra, loģiski pamatota; patstāvīgi spriedumi izriet no personiskās pieredzes, kas atklāj autora vērtību sistēmu, var būt arī netipisks skatījums.
2. Argumentēšana	**1-2 punkti** Formulēti apgalvojumi, kas nav saistīti ar tematu vai pieteikto problēmu; argumenti pierādīti ar vienpusējiem spriedumiem, kas pamatā balstīti uz savu pieredzi, nevis precīziem faktiem.	**3-4 punkti** Formulēti vispārīgi vai sašaurināti apgalvojumi, kas daļēji atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar vairākiem pierādījumiem, izmantojot gan vispārīgus, nekonkrētus, arī neprecīzus faktus, gan savu pieredzi.	**5-6 punkti** Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot precīzus faktus, kas pēc nepieciešamības papildināti arī ar savu pieredzi.	**7-8 punkti** Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas pārliecinoši atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot mērķtiecīgi izvēlētus faktus, tos vispārinot un pēc nepieciešamības papildinot ar savu pieredzi.
3. Teksta struktūra	**1 punkts** Teksta struktūra nav ievērota; dalījums rindkopās neprecīzs, nepārdomāts vai/un haotisks.	**2 punkti** Teksta struktūra daļēji atbilst žanram; dalījums rindkopās ir nepilnīgs – kāda rindkopa ir pārāk īsa vai pārāk izvērsta; trūkst tematiskas pārejas.	**3 punkti** Teksta struktūra pamatā atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un skaidri uztverama, teksta daļas ir daļēji tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.	**4 punkti** Teksta struktūra atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un mērķtiecīga, teksta daļas ir tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.

10. Interpunkcijas normas	**1 punkts** 6 -10 kļūdas*.	**2 punkti** 3–5 kļūdas.	**3 punkti** 1–2 kļūdas.	**4 punkti** Nav kļūdu.

*** 11 un vairāk kļūdu** (kritēriji: *Vārdu krājums. Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas*.) – **0 punktu.**

Atbildi nevērtē, ja:

- uzdevums nav izpildīts;
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs neatbilst apjomam (mazāk par 150 vārdiem);
- darbs nav salasāms vai teksts atrodas ārpus teksta laukuma;
- darbā ir vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām.

Vārdu krājuma kļūdu veidi**	**Gramatikas normu kļūdu veidi****	**Ortogrāfijas normu kļūdu veidi****
✓ Vārda nozīmes neizpratne/ neatbilstošas nozīmes vārds. ✓ Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. ✓ Kalkēts vārds. ✓ Vārds svešvalodā. ✓ Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. ✓ Valodas stilam neatbilstošs vārds. ✓ Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums.	✓ Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. ✓ Salīdzinājuma formas. ✓ Noteiktā/nenoteiktā galotne. ✓ Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. ✓ Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. ✓ Vārdu formveidošanas kļūdas. ✓ Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). ✓ Nepamatota personas un laiku maiņa. ✓ Nepamatoti izlaists vārds teikumā. ✓ Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. ✓ Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā.	✓ Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, priedēkļu un piedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). ✓ Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. ✓ Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. ✓ Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. ✓ Svešvārdu pareizrakstība, cittautu īpašvārdu atveide. ✓ Vārdu saīsināšana.